

Getijden

De nieuwsbrief van wal tot schip, van sluis tot dok

Editie 5, 2018

Voorwoord: De middelpuntvliegende kracht van de waterkolk

Door nauwer samen te werken kunnen watererfgoedzorgers meer kennis delen en duidelijker zichtbaar worden in stads- en havenbeeld.

Er zijn theorieën zat die aantonen dat wie niet opvalt, dreigt te verdwijnen of alleszins vergeten te worden. We weten

allemaal dat het watererfgoed in onze regio een essentieel onderdeel is van onze identiteit. En toch zijn dat erfgoed en iedereen die daarvoor zorgt vrijwel 'quantité négligable' in de publieke opinie. Een vlotkraan wordt dan gauw een roestende uitzichtvervuiler. Als de passanten de werking van de Welvaartsbrenger begrijpen, wordt die plots wél gekoesterd.

Zowel de drijvende krachten, de vrijwilligers, als de diverse watererfgoedssites, watererfgoedstukken, schepen en locaties zijn te weinig herkenbaar voor het grote publiek, laat staan voor de beleidsmakers. Terwijl de schepen, de infrastructuur en de architectuur uitermate beeldbepalend zijn voor onze omgeving. En toch loopt het storm voor nautische events. We zijn allemaal op zoek naar authenticiteit, ambachtelijkheid en een avontuurlijke sfeer.

Waterkolk

Watererfgoed Vlaanderen zette haar schouders onder het project Waterkolk. Zeven Antwerpse watererfgoedorganisaties gingen het engagement aan om samen aan die bekendheid te werken: de zorgers van de collectie Havenkranen, het Rijn en Binnenvaartmuseum, De Vrienden

van het Nationaal Scheepvaartmuseum, Water-rAnt, de West Hinder III, en de collectie van de Katoennatie.

De ABAS (Algemene Beroepsvereniging voor het Antwerpse Stouwerij- en Havenbedrijf) en de KVBG (Koninklijk Verbond der Beheerders van Goederenstromen) gingen mee in die gedachte. Het is de bedoeling om alle watererfgoedzorgers, organisaties en particulieren, mee in de middelpunt-vliegende kracht te krijgen.

Ondertussen juicht de directie van het MAS (Museum Aan de Stroom) het samenwerkingsinitiatief toe. De vertegenwoordiging van waar het watererfgoed en haar bezielers voor staat kan met sterkere signalen met andere partners en de overheid in overleg gaan. Het zal ook de ontwikkeling van het nieuwe Scheepvaart bezoekerscentrum/museum ondersteunen met raad en daad.

In een latere fase willen alle initiatiefnemers de interne communicatie opvijzelen, gemeenschappelijke noden in kaart brengen om een algemeen belang te verdedigen en grondig uitvissen of er ook een meer intensieve samenwerking mogelijk is. Bijvoorbeeld op vlak van vrijwilligerssamenwerking.

Voor Watererfgoed Vlaanderen is dit een pilootproject dat ook in andere centra kan worden uitgerold. Daarbij zal de interactie met andere erfgoedorganisaties zoals Herita, Etwie, VVIA en Faro een belangrijke rol gaan spelen.

Het project Waterkolk gaat nu aan de slag om een Antwerps Watererfgoed manifest op te stellen dat een inspiratie gaat leveren voor de nieuwe beleidsmakers die na de verkiezingen het roer in handen zullen krijgen. Watererfgoed Vlaanderen kan daarbij buigen op de manifesten van 2009 en 2014 die hun effect zeker niet hebben gemist.

- [Klik hier voor het Antwerps Watererfgoedmanifest van 2009](#)
- [Klik hier voor het Vlaams Watererfgoedmanifest](#)

Watererfgoed Vlaanderen voorzitter Eddy Stuer benadrukt dat dit volgende manifest door zo veel mogelijk watererfgoedzorgers ondertekend moet worden zodat het echt gaat wegen op de beleids- en visieontwikkelingen van beleidsmakers bij de volgende verkiezingen.

Het nieuwe manifest moet daarom voldoende sterk zijn en een zo hoog mogelijk 'incontournable' gehalte hebben. Want Watererfgoed is niet een kwestie van goed -zoals in materie- maar ook van mensen – zoals in zorgers. U dus.

'Lauranda' definitief op weg naar Baasrode

De sleepspits 'Lauranda' heeft definitief afscheid genomen van zijn vertrouwde stek onder de hangars bij het Steen en is op weg naar Baasrode, zij het via een tussenstop op de terreinen van de Wijngaardnatie. Voor de 'Lauranda' is het een beetje thuiskomen, aangezien het schip daar op de scheepswerf werd gebouwd. Baasrode wordt dan ook haar nieuwe 'rustplaats'.

Vertegenwoordigers van de diverse watererfgoedverenigingen in het Antwerpse hebben op 7 juni jl. de koppen bij elkaar gestoken om hun krachten te bundelen opdat zij een oogje in het zeil zouden kunnen houden op de manier waarop de Stad Antwerpen wil omgaan met de collectie onder de Scheldekaaien en op het Eilandje. (Foto: Marcel Schoeters)

Behoud van 'Themis' baart zorgen

De 'Themis', het 53 jaar oude gewezen binnenschip dat dienst doet als opleidingsschip voor de binnenvaart, is toe aan een grote opknapbeurt. Zo niet, dreigt het schip zijn vaartcertificaat te vernieuwen. De kosten voor dit onderhoud worden geraamd op 250.000 euro.

Volgens de bevoegde minister Ben Weyts stelt eigenaar De Vloot voor dat het gemeenschapsonderwijs GO! de helft van dat bedrag voor zijn rekening zou nemen terwijl zij zelf de rest zouden 'voorschieten'. Dat bedrag moet dan over 15 jaar worden afgelost. Dat ziet GO! dan weer niet zitten. De onderhoudsbeurt moet tegen eind september afgerond zijn. Wordt ongetwijfeld vervolgd. (Foto: Justin Gleissner)

Nederlands bureau ontwerpt nieuw Maritiem Museum

Atelier Kempe Thill architects and planners heeft het nieuwe Maritieme Museum van Antwerpen ontworpen.

Dat heeft een speciaal daartoe opgerichte jury beslist. Het bureau uit Rotterdam haalde het van 3 andere kandidaten. In Antwerpen tekent Kempe Thill ook al voor de nieuwe campus van de Sint-Lucas 'School of

Art', die ressorteert onder de Karel de Grote Hogeschool op de locatie van de vroegere verpleegstersschool in de Van Schoonbekestraat. Ook de verbouwing van het Gentse Wintercircus Mahy, is van hun hand.

Het nieuwe Maritiem Museum komt op het Droogdokkeneiland. De 'Doelse Kogge' zal er een prominente plaats krijgen. Het wordt ook de thuishaven voor de stedelijke collectie vaartuigen en havenwerktuigen, en een deel van de maritieme collectie van het MAS. (Artist Impression: Kempe Thill)

Delegatie uit Veenendaal bezoekt Brouwershuis

De Vrienden van het Brouwershuis ontvingen op 14 mei een delegatie uit het Nederlandse Veenendaal in de provincie Utrecht. Zij wisselden van gedachten over de viering van het Gilbert Van Schoonbekejaar in 2019

De Nederlandse delegatie kreeg ook een wandeling aangeboden langs plekken die hun ontstaan aan Van Schoonbeke te danken hebben, zoals de Stadswaag en het Eilandje. Een hoogtepunt was een exclusief bezoek aan het Brouwershuis, met zijn nog originele rosmolen uit de 16de eeuw. (Foto: Marcel Schoeters)

Doek valt over het 'Kot'

Na 78 jaar heeft het 'Aanwervingslokaal voor havenarbeiders' aan het Kempisch Dok de deuren gesloten. Dat ging gepaard met de nodige emoties bij de havenarbeiders.

Voortaan gaat de aanwerving van shifts volledig digitaal, hoewel het gebouw nog even openblijft om de arbeiders te begeleiden in de digitale wereld. Het lokaal maakt deel uit van een gebouwcomplex dat in 1938-1939 werd ontworpen door de toenmalige stadsarchitect Emiel Van Averbek. (Foto: Michiel Leen, Flows)

Rock aan de Dock

Troost bracht op 8 en 9 juni het jaarlijkse event 'Rock aan de dok' bij het watererfgoedmonument 'Gaarkeuken 110'. Daar kon tot laat in de nacht worden doorgezakt op liveoptredens, overgoten met de nodige pinten.

Verschillende havenbedrijven boden geregeld een gratis vat aan. Trouw aan de eigenheid van de Gaarkeuken is dat dit event de maritieme bedienden en kaderleden samenbrengt met de havenarbeiders en -arbeidsters. (Foto: Marcel Schoeters)

Waterbus gaat vaker varen

Het Havenbedrijf Antwerpen breidt het traject van de waterbus dit najaar uit met een noordelijke route in het havengebied.

Passagiers varen vanaf het Steenplein naar de bestaande steiger op linkeroever aan het Sint Annastrand. De Waterbus vervolgt haar traject in de haven langs de Scheldedijk en de Ketenislaan.

Tegen begin volgend jaar breidt het Havenbedrijf de Waterbusdienst uit over het Albertkanaal in nauwe samenwerking met de Stad Antwerpen en de gemeenten Schoten en Wijnegem.

Deze route zal halt houden aan de brug van de Houtlaan in Wijnegem, aan de monding van het Kempisch kanaal in Schoten. Een tijdelijke halte is gelegen aan de fietsbrug van de IJzerlaan. De eindhalte van deze oostelijke lijn ligt aan het Havenhuis.

Deze lijn zal bediend worden door drie elektrische schepen. De zwakke stroming en de lagere snelheid op het Albertkanaal maken het mogelijk om over te stappen naar dit milieuvriendelijke alternatief.

Ook in de nodige oplaadinfrastructuur zal worden voorzien. In totaal krijgt de Waterbus er zes nieuwe schepen bij. Door dit uitgebreide aanbod wil het Havenbedrijf nog meer passagiers verleiden om zich duurzaam te verplaatsen. (Foto: Havenbedrijf Antwerpen)

Oostende voor Anker

De 19de editie van 'Oostende voor Anker' van 10 tot 13 mei was een succes. Volgens de site Nauticlink hebben 225.000 toeschouwers het event bezocht.

Dat Oostende voor Anker dit jaar op 10 mei viel, had te maken met de herdenking van de raid van het Britse oorlogsschip 'HMS Vindictive' op de haven van Oostende op 10 mei 1918.

De gerestaureerde boeg van de 'HMS Vindictive' staat sinds mei 2013 opgesteld op de Oosteroever. Vanaf volgend jaar komt de organisatie van Oostende voor Anker in handen van Toerisme Oostende. (Foto: Marcel Schoeters)

De Oorlog op Zee 1914-1918

'De oorlog op Zee 1914-1918' is ook de naam van een tentoonstelling die nog tot 13 januari 2019 loopt in het 'War Heritage Institute' in het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Jubelpark 3, 1000 Brussel. Door deze tentoonstelling krijgt een wat onderbelicht aspect van de Grote Oorlog wat meer aandacht.

De FOD Mobiliteit en Vervoer is in haar eigen archieven gedoken, om aan die hand van documenten van het ministerie van het Zeewezen (de voorloper van de FOD Mobiliteit) een beeld te kunnen schetsen van het leven van de Belgische zeelui en de rol van de Belgische marine tijdens dit conflict.

Ze gaan onder meer over de rol van de Kaiserliche Marine en de Belgische reders. Ook aandacht krijgen de Commission for Relief, die instond voor de bevoorrading van de achtergebleven bevolking en de levens van onze Belgische vissers en kadetten en de ambtenaren die aan de slag waren in Le Havre of in Londen. Tijdens de openingsplechtigheid verwees Staatssecretaris voor de Noordzee Philippe De Backer naar de bescherming van drie Duitse wrakken als maritiem erfgoed. (Foto: Marcel Schoeters)

Slechtziende maritieme schilder Charles-Emmanuel Schelfhout stelt werk ten toon in Knokke

De slechtziende maritieme schilder Charles-Emmanuel Schelfhout stelt zijn werk van 16 juli tot en met 17 augustus ten toon in de Duivenlaan 5 8300 Knokke- Het Zoute 10.00-12.30/14.30-18.00.

De oogziekte waar hij aan lijdt belet hem dus niet om te tekenen. Zijn oeuvre bestaat vooral uit marien en maritiem getinte werken.

'Jachtvelden langs de Rupel' in Noeveren

In de Machinehal Peeters & Van Mechelen in Noeveren loopt nog tot 14 oktober, elke zaterdag en zondag van 14.00 tot 18.00 de tentoonstelling 'De jachtvelden langs de Rupel'.

Deze toont foto's van Bomenaar Camiel Van Breedam. Ter gelegenheid hiervan werd ook een manifest, pamflet, catalogus gepubliceerd met dezelfde titel. Camiel maakt al sinds de jaren '50 foto's rond het thema van groei en verval in de Rupelstreek.

Tentoonstelling Gallery Maritime

Gallery Maritime in Colijnsplaat stelt nog tot en met 31 juli schilderijen van Geer Huybers en beeldhouwwerk van Ludo van Well ten toon onder de naam 'Watertreder'. Huybers vaart met zijn eigen boot rond op de Noordzee en geeft

uitdrukking aan de grillige uitingsvormen van de zee. 'Watertreder' betekende voor hem de uitnodiging tot het creëren van de serie 'Noordzeebranding'. Van Well, een vaste exposant in Gallery Maritime, brengt zijn serie 'Schelpsculpturen'.

De term 'Watertreder' is een oud woord voor 'schip'. Gallery Maritime is gevestigd in de Voorstraat 45, Colijnsplaat. Dagelijks open van 12.00 tot en met 18.00. Gratis.

Belgisch/Australische Prof. Dr. Patrick De Deckker krijgt ridderorde

De Belgisch/Australische professor Patrick De Deckker heeft op de Belgische ambassade in Canberra een oorkonde en een benoeming gekregen tot 'Ridder in de Orden van Leopold II'. Hij kreeg deze onderscheiding voor zijn bijdragen aan de wetenschap en zijn betrokkenheid bij de Belgische gemeenschap in Canberra.

Patrick De Deckker is een marien zoöloog die zich inzet voor een betere internationale erkenning van het belang van de Belgica-expeditie van Adrien de Gerlache voor de wetenschappelijke ontsluiting van het mariene ecosysteem van Antarctica. Op 25 oktober 2017 gaf hij nog een lezing in Antwerpen. Zie ook: <https://tandfonline.com/doi/full/10.1080/17518369.2018.1474695>

Informatie over de geschiedenis van de Dender gezocht

Watererfgoed Vlaanderen kreeg de volgende vragen van architect Thierry Ferfers uit Oosterzele: "Voor een project rond de Dendervallei zoek ik gegevens over volgende onderwerpen:

Tot waar beïnvloedden eb en vloed het waterniveau op de Dender in de 13 de eeuw? Is er kennis van het soort schepen die op de rivier werden gebruikt in die periode? Er was toen een soort schottensysteem op de Dender van toepassing, geen sluizen maar een waterverzamelstelsel met schotten.

Bij voldoende water voor scheepvaart werd zo een schot open gezet. Is er kennis over de plaatsen waar die schotten voor kwamen?" Antwoorden aan: ferfers@skynet.be. (Foto: Stad Dendermonde)

Achttiende-eeuws koopvaardijschip gevonden in Noordoostpolder

In de Noordoostpolder in de Nederlandse provincie Flevoland is een vroeg achttiende-eeuws koopvaardijschip gevonden, waarover tot voor kort niets bekend was. Het wordt nu opgegraven. De grote bewapende koopvaarder heeft een geschatte lengte van dertig tot vijfendertig meter. Het schip is vermoedelijk tussen 1715 en 1720

vergaan op de Zuiderzee.

Maritiem archeoloog Drs. Yftinus van Popta van het Groninger Instituut voor Archeologie van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) vermoedt dat het om een schip uit Engeland gaat met connecties in Middellandse Zee-landen. De Noordoostpolder werd op zee gewonnen tussen 1938 en 1941. Vanaf toen waren Urk en Schokland geen eilanden meer. (Foto: RUG)

Waterbouwkunde in de IJzervlakte

'Waterbouwkunde in de IJzervlakte.1500-1915' is het vierde boek van landmeter en waterbouwkundig expert Paul Van Put over de geschiedenis van de Vlaamse waterbouwkunde. Paul is hierin op zoek gegaan naar het 'waarom' van de Ganzepoot.

Aan deze constructie is 300 jaar van zoeken en tasten vooraf gegaan. Aan de hand van verschillende kaarten en plattegronden leidt de auteur ons doorheen het historische waterland van Veurne-Ambacht, op zoek naar lang vergeten of verdwenen bouwwerken die vaarten en vlieten met elkaar verbinden.

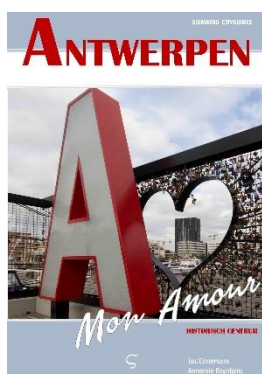
Uiteraard staat hij stil bij de rol die dit monument heeft gespeeld in de Eerste Wereldoorlog. Het boek omvat 412 pagina's, 90 op maat gemaakte tekeningen, plannen & kaarten en 90 historische en hedendaagse detailfoto's.

Het kan rechtstreeks besteld worden bij de uitgeverij 'De Schorre' in Brussel. (€34,00 + €4,00 verzendingskosten in België): <http://www.deschorre.net/NL/van-pul.php> Het is ook beschikbaar in de musea in Nieuwpoort (Westfront), Ieper (IFFM) en Brussel (Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis).

Twee nieuwe boeken belichten Antwerps watererfgoed

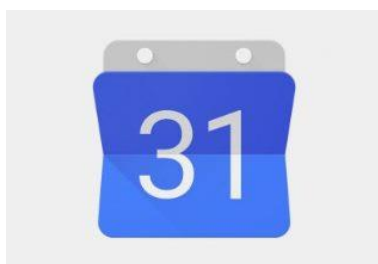
Koekenstad Uitgeverij, Uriel bvba bracht zopas twee nieuwe boeken op de markt die ruim aandacht besteden aan het Antwerpse watererfgoed. Gecoördineerd door Rita Gruloos, ere-voorzitter van de Koninklijke Gidsenvereniging van Antwerpen neemt deel 5 in de reeks 'Antwerpen door het oog van de stadsgidsen' je mee langs 10 wijken: de Scheldekaaien, het Masterplan Scheldekaaien, Linkeroever, het Eilandje, de Cadixwijk, het Red Star Line Museum, Lillo-Fort, Berendrecht, Zandvliet en Haven/Havenhuis. Het boek kost € 29,95.

Sigmata Editions pakt uit met 'Antwerpen, Mon Amour', geschreven door Luc Corremans en Annemie Reyntjens. Daarin staat het historische centrum van Antwerpen centraal. Uiteraard passeren daar ook watergebonden bezienswaardigheden de revue. Alleen al het eerste hoofdstuk heeft immers de Schelde als onderwerp.

Ook het Noord met het schipperskwartier en het Eilandje krijgt heel veel aandacht. Dit boek kost € 18,95. Elke Antwerpenaar die een duo ticket boekt voor een tocht met rederij Flandria krijgt een exemplaar cadeau.

AGENDA

22-23-24 juni: Terneuzen, Havendagen
www.havendagenterneuzen.nl

7 juli: Arnemuiden: jaarlijkse open dag Historische scheepswerf C.A. Meersman
Zuidwal 63
www.werfarnemuiden.nl

19-20-21 juli: Bruinisse, Visserijdagen
www.visserijdagen-bruinisse.nl

21 juli: Veere: 25ste H.W. Van Loon Hardzeildag voor rond- en platbodemschepen en maritieme markt, georganiseerd door de Stichting Behoud Hoogaars
www.hoogaars.nl

3-4-5 augustus: Breskens: Visserijfeesten

www.visserijfeesten.com

5 augustus: Blankenberge: Paravangfeesten
Haven, Franchommelaan

(Agenda-info met dank aan Ruimschoots)